

Dr Dragan ĐUKANOVIĆ, *UDK: 327.56 : 351.88(4-12); 341.45(4-12)*
naučni saradnik Instituta za međunarodnu politiku i privredu u Beogradu *Primljeno: 28. februara 2011. god.*
Mr Sergej ULJANOV,
NCB INTEROPOL - Beograd, MUP RS
Mr Zvonimir IVANOVIĆ,
asistent Kriminalističko-policijske akademije u Beogradu

**MREŽA REGIONALNIH INICIJATIVA U OBLASTI
BEZBEDNOSTI NA JUGOISTOKU EVROPE (JIE):
UPOREDNA ANALIZA***

U ovom radu autori analiziraju dosadašnje domete brojnih multilateralnih vidova saradnje u Jugoistočnoj Evropi u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa. U tom smislu oni ukazuju na nastanak, strukturu i dostignuća Saveta za regionalnu saradnju (SRS), Inicijative za saradnju u Jugoistočnoj Evropi (South East European Cooperation Initiative (SECI) Centre), Savetodavne grupe javnih tužilaca u Jugoistočnoj Evropi (JIE) (South East European Prosecutors Advisory Group – SEEPAG); PROSEKA (PROSECO); Regionalne saradnje u krivičnom postupku: ojačavanju kapaciteta u borbi protiv VTK (SEE Cybercrime IPA), Regionalne Antikorupcijske inicijative (Regional Anti Corruption Initiative – RAI); Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (Secretariat of South East Europe Police Cooperation Convention-SEE PCC) i Asocijacije šefova policije u Jugoistočnoj Evropi (SEE Police Chiefs' Association-SEPCA). Zajednička evropska opredeljenost država jugoistoka Evrope, umnogome će, kako navode autori, doprineti da se ovaj region, koji je bio izložen brojnim sukobima tokom protekla dva veka stabilizuje i da se ubuduće uspešno pridruži Evropskoj uniji, kao najvećem mirovnom projektu nastalom nakon okončanja Drugog svetskog rata. S tim u

* Članak predstavlja rezultat rada na projektu Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije koji se vodi pod brojem 179045.

vezi, autori posebno podvlače da je neophodno da dođe do dalje izgradnje poverenja između država regiona Jugoistočne Evrope, ali i da se postojeća mreža regionalnih inicijativa u oblasti bezbednosti osnaži tokom procesa evrointegracija svih država.

Ključne reči: Jugoistočna Evropa, Zapadni Balkan, unutrašnji poslovi, bezbednost, regionalne integracije, izgradnja poverenja.

1. Uvod

Posle okončanja sukoba na tlu nekadašnje Jugoslavije, na inicijativu pre svega Sjedinjenih Američkih Država i Evropske unije je formiran veliki broj regionalnih inicijativa za saradnju na području Jugoistočne Evrope.¹ Presudnu tačku prelaska Zapadnog Balkana iz regije konflikta u fazu stabilizacije, predstavljalo je postizanje Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovinu (21. novembar 1995). Zahvaljujući ovom međunarodnom sporazumu zaustavljen je sukob u nekadašnjoj centralnoj jugoslovenskoj republici – Bosni i Hercegovini i otpočela suštinaska demokratska, bezbednosna i ekonomska stabilizacija prilika u ovom delu Evrope.²

Važno je napomenuti da brojni pokušaji da se, tokom sukoba na Balkanu i, neposredno, po njihovom okončanju, uspostave novi vidovi multilateralne saradnje između novonastalih država i entiteta nisu urodili plodom. Ovo se svakako odnosi na Centralnoevropsku inicijativu, koja je oformljena još 1989. godine, Proces stabilnosti i dobrosusedstva u Jugoistočnoj Evropi (Roajomonski proces),³ nastao 1995. godine i Inicijativu za saradnju u Jugoistočnoj Evropi (SECI), koja je pokrenuta 1996. godine.⁴

Međutim, u Sarajevu je 1999. godine osnovan Pakt stabilnosti u Jugoistočnoj Evropi (*Stability Pact for South Eastern Europe*), koji je uspešno okupio sve države regije, izuzimajući tadašnju Saveznu Republiku Jugoslaviju (Srbija i Crna Gora). Njegovi ciljevi su bili vezani i za saradnju u oblasti pravosuđa, unutrašnjih poslova i borbe protiv organizovanog kriminala u Jugoistočnoj Evropi.⁵ Uporedo sa Paktom stabilnosti u Jugoistočnoj Evropi pojavili su se i drugi vidovi multilateralne saradnje

1 Lopandić, D., Kronja, J., Regionalne inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2010, str. 51-168.

2 Videti: Dejtonski sporazum, IP „Naša Borba“, Fininvest, Beograd, Novi Sad, 1996.

3 Videti: Lopandić, D., Regionalne inicijative u Jugoistočnoj Evropi, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2001, str. 119-126.

4 Ibidem, str. 127-138.

5 Minić, J., i Kronja, J., Regionalna saradnja za razvoj i evropsku integraciju, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, Albanski institut za međunarodne studije, Tirana, Centar za institucionalni razvoj, Skoplje, Evropski pokret u Crnoj Gori, Podgorica, Helsinški komitet za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, Institut za međunarodne odnose, Zagreb, Kosovki institut za politička istraživanja i razvoj, Priština, 2007, str. 18-19.

u regiji – Jadransko-jonska inicijativa (2000), Brigada Jugoistočne Evrope (2000) i Inicijativa ministara odbrane Jugoistočne Evrope (2001).

Nakon postepene stabilizacije prilika u regionu Zapadnog Balkana⁶ usledila je i transformacija Pakta stabilnosti u Jugoistočnoj Evropi u Savet za regionalnu saradnju tokom 2008. godine i njegovo organizaciono povezivanje sa vodećim forumom za političku saradnju u regionu – Procesom saradnje u Jugoistočnoj Evropi.⁷ Upravo transformacija Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope u Savet za regionalnu saradnju (SRS) predstavlja simbolički prelaz iz faze stabilizacije Zapadnog Balkana i Jugoistočne Evrope u fazu evrointegracija. Danas, SRS koordinira rad velikog broja inicijativa u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa.

2. Savet za regionalnu saradnju

Savet za regionalnu saradnju (SRS) uspeo je da tokom protekle dve godine da značajan podsticaj ekonomskom razvoju, razvoju infrastrukture, osnaživanju rada pravosuđa i organa unutrašnjih poslova, saradnji u oblasti bezbednosti i jačanju ljudskih resursa. U oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, SRS pokušava da u okviru posebne jedinice koordinira rad velikog broja inicijativa u Jugoistočnoj Evropi, a koje se tiču saradnje u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa.⁸

U tom smislu veoma je važna podrška SRS radu Saveta za regionalnu saradnju (SRS), Inicijative za saradnju u Jugoistočnoj Evropi (*South East European Cooperation Initiative (SECI) Centre*), Savetodavne grupe javnih tužilaca u JIE (*South East European Prosecutors Advisory Group – SEEPAG*); PROSEKA (*PROSECO*); Regionalne saradnje u krivičnom postupku: ojačavanju kapaciteta u borbi protiv VTK (*SEE Cybercrime IPA*), Regionalne Antikorupcijske inicijative (*Regional Anti Corruption Initiative – RAI*); Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (*Secretariat of South East Europe Police Cooperation Convention-SEE PCC*) i Asocijacije šefova policije u Jugoistočnoj Evropi (*SEE Police Chiefs' Association-SEPCA*). Savet za regionalnu saradnju putem svog Sekretarijata u Sarajevu koordinira rad navedenih inicijativa, ali i obezbeđuje finansijsku i tehničku podršku njihovom radu. Jedinica za unutrašnje poslove i pravosuđe Saveta za regionalnu saradnju obezbeđuje i brojne ekspertize u navedenoj oblasti, kao i tešnju saradnju između organa unutrašnjih poslova i pravosuđa.

6 Lopandić, D. i Žarin, I., Transformacija okvira regionale saradnje na Zapadnom Balkanu, u: Draga Đukanović (prir.), Savremeni međunarodni izazovi: globalna i regionalna perspektiva, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2008, str. 265-278.

7 Đukanović, D., Transformacija pakta za stabilnost u Jugoistočnoj Evropi: novi podsticaji regionalnoj saradnji, u: Đukanović, D., (prir.), Međudržavni forumi za saradnju u Evropi: uporedni modeli, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2007, str. 173-190.

8 „Justice and Home Affairs“, Recional Cooperation Council, Internet, http://rcc.int/index.php?action=page&id=7&link_id=14, 15/01/2011.

3. Regionalna kooperacija u krivičnom postupku: ojačavanje kapaciteta u borbi protiv VTK (SEE Cybercrime IPA)

Savet Evrope (SE), još od donošenja Konvencije o visokotehnoškom kriminalu⁹ (VTK)¹⁰ teži ujedinjavanju napora na suprostavljanju problematici VTK. U okvirima SE ulažu se najrazličitiji resursi u svrhu borbe protiv raznih oblika kriminala, a u okvirima kapaciteta kojima raspolaže, ali i mehanizama koje poseduje, moguće je sprovesti i izvesti značajne aktivnosti sa dalekosežnim rezultatima. Ovo je prepoznala i Evropska Unija (EU) pa je finansirala projekat na teritoriji Jugoistočne Evrope, kroz IPA regionalni program 2010. god. tačnije na prostoru Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova¹¹, Crne Gore, BJR Makedonije i Srbije koji sprovodi Generalni Direktorat za ljudska prava i pravne poslove SE. Direktni izvršilac je Divizija za ekonomski kriminal i Jedinica za VTK SE. Partneri ovog projekta su MUP Francuske, Poštanska i komunikaciona policijska služba Italije, Tužilačka služba i policija Rumunije, Kriminalistička policija Slovenije i Univerzitetski koledž u Dublinu (koji jedini u Evropi ima katedru za VTK). Naziv projekta je: Regionalna kooperacija u krivičnom postupku: ojačavanje kapaciteta u borbi protiv VTK¹². Projekat je započet u novembru 2010. god. i predviđen je da traje do 31.10.2012. sa budžetom od 2.800.000 EUR. Smisao projekta je osnaživanje kapaciteta ovih država uz pomoć partnera i postojećih instrumenata i resursa u suprotstavljanju VTK. Projekat je zamišljen veoma ambiciozno sa učešćem najistaknutijih predstavnika Ministarstava pravde, unutrašnjih poslova, tužilaštava – specijalizovanih za ovu oblast, kao i organizacija za edukaciju i obuke sudija i policije u ovoj oblasti. Kao rezultati ovog projekta planirani su usvajanje i ažuriranje strategija i drugih smernica značajnih za VTK, harmonizacija legislative u ovoj oblasti država koje su obuhvaćene projektom, pojačavanje i intenziviranje međunarodne saradnje, usvajanje strategije obuke organa gonjenja uključujući i policiju, usavršavanje, poboljšanje i aktuelizacija obuke sudija, značajan rezultat koji je planiran u ovoj oblasti i poboljšanje i usavršavanje finansijskih istraga u ovoj oblasti (što, takođe, govori i o uključivanju organizacija iz ove oblasti u projektne

9 U pitanju je CETS 185, jedna od najznačajnijih Konvencija u ovoj oblasti. O njenom značaju govori i okolnost da ju je potpisalo i ratifikovalo i nekoliko država izvan Evrope među kojima je svakako najznačajnija SAD. U elektronskom obliku je dostupna na <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=185&CL=ENG> poslednji put pristupljeno 24. 01. 2011. god. Ratifikovana je 2009. god. Službeni glasnik RS br. 19/09. Srbija je istovremeno ratifikovala i Dodatni protokol uz Konvenciju.

10 Ovaj termin je preuzet iz našeg zakonodavstva, a u originalu je korišćen termin kiber kriminal, ali razlike u ovom trenutku nisu od većeg značaja pa ćemo mi koristiti termin koji naš zakonodavac upošljava.

11 Teritorije koja obuhvata oblast predviđenu rezolucijom Saveta Bezbednosti OUN br. 1244.

12 <http://www.jp.coe.int/CEAD/JP/default.asp?TransID=204&SA=1&SE=0#TopOfList> dostupan 26.01.2011. god.

grupe), poboljšanje i pospešivanje saradnje organa gonjenja i provajdera Internet usluga (ISP). Konstitucionalna Konferencija, koja ujedno predstavlja i inicijalizaciju ovog projekta započetog u novembru 2010. god. bi trebala da se održi u Istanbulu 17. i 18. februara 2011.god. i njoj će prisustvovati timovi svih država koje su u ovom projektu, u okvirima srpskog projektnog tima¹³ značajnu ulogu igra Kriminalističko – policijska akademija, čiji predstavnik je jedan od autora ovog rada. Kao neki od već realizovanih rezultata javljaju se: kreiranje profila zemlje na sajtu SE¹⁴ u pogledu pregleda normi kojima su nacionalnim zakonodavstvom razrađene odredbe Konvencije o VTK i prateći protokol¹⁵ uz istu, kao i Konvencija o zaštiti dece od seksualne eksploatacije i seksualnog zlostavljanja¹⁶, odnosno Konvencije o pravima deteta¹⁷ i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima deteta, o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji¹⁸; da je obučeno dvadesetak novih stručnjaka u oblasti VTK pripadnika policija iz okruženja; sprovedena analiza stanja i dostignuća u zemljama JIE u oblasti VTK od strane SE. Ostvarivanje obuke za VTK pripadnika policijskih jedinica, kako u Srbiji tako i iz zemalja u okruženju, već je u jednoj etapi, delimično započeta, u Beogradu, (bez usvojene strategije u obuci i detaljne razrade koja se u okviru dalje razrade projekta očekuje) pod zajedničkom organizacijom OEBS i SE u novembru 2010. god. Kao projektovani rezultati projekta određuju se usvajanje strategije obrazovanja pripadnika organa gonjenja u ovoj oblasti (VTK) i otpočinjanje sa njenom primenom. Uvođenje predmeta koji se odnose na forenzičke aspekte VTK kao i predmeta koji se bave dokaznim značajem digitalnih dokaza biće, takođe, segment ovih strateških dokumenata, sa perspektivom u uvođenju u redovne oblike nastave na matičnim fakultetima. Još neki od zadataka koje ovaj projekat treba da ostvari su:

- 13 Srpski projektni tim čine Zamenik Višeg JT u Beogradu, Tužilac za VTK, predstavnik, viši savetnik Ministarstva pravde, Sektor za Evropske integracije i međunarodne projekte, Načelnik Odeljenja za IT poslove, Sektor za operacije i tehnologiju, Ministarstvo pravde, Viši policijski inspektor, predstavnik Odeljenja za borbu protiv VTK, SBPOK, MUP, Načelnik odeljenja Službe za sprečavanje pranja novca, Ministarstva finansija, Predstavnik organizacije za edukaciju i obuku policijskih službenika – Kriminalističko-policijska akademija, kao i predstavnik Pravosudne akademije.
- 14 Cybercrime Legislation – Country profiles http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economic-crime/cybercrime/Documents/CountryProfiles/default_en.asp dostupan 27.01.2011.god. treba pomenuti da profil Srbije još nije objavljen iz razloga poznatih osoblju SE.
- 15 CETS br. 189.
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheAvecSTE.asp?CM=1&CL=ENG>
- 16 CETS br. 201.
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheAvecSTE.asp?CM=1&CL=ENG>
- 17 Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima deteta, Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, br. 15/90.
- 18 Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji, Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, br. 22/02.

- pomoć u razvoju i učvršćivanju značaja i mogućnosti jedinica za finansijske istrage, kroz organizovanje zajedničkih obuka pripadnicima jedinica specijalizovanih za VTK, jedinica za finansijske istrage, kao i obaveštajnih odeljenja ovih jedinica.
- ostvarivanje i pospešivanje saradnje organa gonjenja sa ISP.

4. Seepag

SEEPAG (*Southeast European Prosecutors Advisory Group*) označava međunarodni mehanizam sudske i tužilačke saradnje u regionu sa osnovnom idejom omogućavanja saradnje u oblasti pravosuđa u slučajevima ozbiljnijih transgraničnih istraga. Duško Lopandić o ovoj grupi govori kao o Savetodavnoj grupi javnih tužilaca u JIE¹⁹. Ova organizacija²⁰ podrazumeva ostvarivanje dve veoma bliske ali konceptijski različite funkcije. Prva funkcija je vezana za mrežu iskusnih tužilaca, čija je funkcija pružanje pomoći SECI Centru u operativnim poslovima i omogućavanje najbržeg mogućeg protoka i razmene operativnih informacija i materijala (dokaza) u transgraničnim istragama. U ovom smislu organizacija teži da popuni praznine u regionalnoj saradnji, kako putem ubrzavanja i olakšavanja ostvarivanja zahteva za pravnom pomoći među zemljama regiona, tako i određenim neformalnim putevima i kanalima razmene informacija. Druga funkcija SEEPAG je obezbeđenje smernica, vođstva, pomoći i povratnih informacija zakonodavcima u regionu u vezi pravnih i operativnih pitanja. Ova organizacija predstavlja sponu između konceptijskih zakonodavnih okvira i operativnog nivoa i njegovih potreba. Kroz kombinovanje pravnih veština, znanja i iskustava tužilaca ova organizacija može pomoći u kreiranju i harmonizaciji zakonskih okvira i regionalnih sporazuma u vezi organizovanog kriminala. Njena uloga je i pružanje pravnih smernica i davanje mišljenja u vezi različitih pitanja koja mogu iskrsnuti u okvirima regionalne saradnje u vezi pravnih pitanja. Između ostalog ova organizacija je koorganizovala (sa UNODC) regionalnu radionicu u vezi „ojačavanja nacionalnih i regionalnih kapaciteta u pogledu zamrzavanja, zaplene, konfiskacije i upravljanja imovinom pribavljenom izvršenjem krivičnog dela“ u periodu od 29.11. – 1.12.2010. god. u Sofiji gde su predstavnici država u SEEPAG-u i Italije, SAD i Francuske razmenili sopstvena iskustva i oblike nacionalnih modela iz ove oblasti. Takođe, 26.11.2010. god. u koorganizaciji sa SECI Centrom i turskim MUP-om, organizovana je radionica na razmeni iskustava u primeni IT u pravosudnoj praksi. U Bukureštu u junu (22. i 23.) organizovana je radionica sa SECI Centrom na temu ukupne saradnje organa gonjenja sa posebnim fokusom u tužilačkom kontekstu. U

19 Lopandić, D., Kronja, J., Regionalne inicijative i multilateralne saradnje na Balkanu, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2010, str. 210-211. Više o samoj organizaciji i članstvu u grupi pogledati u opus citatus.

20 Uporediti sa mišljenjem Lopandića o statusu ove grupe na opus citatus.

ovoj radionici su učestvovali predstavnici RCC i SAD. Ova organizacija organizuje i tematske konferencije (do sada je održano 17) od kojih je poslednja bila 12-13.11. 2010. god. sa temom razmene tajnih podataka u okvirima pružanja uzajamne pravne pomoći. Na konferenciji su učestvovali i SECI Centar, EUROJUST, RCC, UNODC, EJM i predstavnici SAD.

5. Proseko (*Proseco*)

PROSEKO za osnovni cilj ima ojačanje kapaciteta, razvoja i međunarodne pravosudne saradnje u slučajevima teških krivičnih dela, sve zasnovano na pravnim tekovinama EU (*Acquis Communautaire*) i drugim međunarodnim standardima i praksi, putem podržavanja tužilačke mreže. Poseban fokus ove organizacije je osnaživanje legislative i organizacionih i institucionalnih kapaciteta tužilaštava u Jugoistočnoj Evropi (JIE) u borbi protiv teških krivičnih dela. Projekat PROSEKO je pokrenut u aprilu 2008. god. Zemlje koje su učesnici projekta su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora, Srbija, BJR Makedonija i Kosovo²¹. Za upravljanje i sprovođenje projektom zadužen je SE – konkretno Departman Informatičkog društva i aktivnosti protiv kriminaliteta, Generalnog Direktorata ljudskih prava i pravnih poslova, SE ovo radi u bliskoj saradnji sa Ministarstvom pravde Italije. Od operativnih aktivnosti ove organizacije mogu se navesti sledeće. Na poseban zahtev Republičkog Javnog Tužioca Republike Srbije 17. 06. 2010. god. održan je sastanak – okrugli sto na najvišem nivou na temu „borba protiv korupcije u Jugoistočnoj Evropi: savremeni izazovi“. Potreba za suprotstavljanjem korupciji je prepoznata kao jedan od osnovnih političkih prioriteta zemlje u Srbiji i u tom smislu ovo je predstavljao izraz opredeljenosti države za odlučnom suprotstavljanju korupciji i liderstvo u ovoj oblasti u regionu. Svrha okruglog stola je posmatranje korupcije kao globalnog fenomena koji zahteva globalan odgovor, naročito kroz prizmu rada tužilaca.

U Strazburu je 04. 07. 2010.god održan sastanak lica koja predstavljaju kontakt tačke tužilaštava i kontakt osobe u cilju davanja ocene i ukupne evaluacije projekta PROSEKO. Cilj je bio evaluacija primene projekta, rezultata i negativnih okolnosti i činjenica, formulisanje metodoloških i praktičnih preporuka za primenu projekata tehničke pomoći u JIE, kao i diskusije u vezi glavnih oblasti buduće saradnje i budućim oblicima podrške neophodne od strane mreže tužilaca. Od učesnika ovog skupa očekivalo se da usvoje okvirnu procenu primene projekta kao i preporuke za prateći projekat. Trajanje ovog projekta je planirano do juna 2010. god. i 05. 07. 2010. održana je Završna Konferencija i 5. sastanak Upravljačkog komiteta projekta u Rimu. Formalno projekt nije prestao.

21 Prema rezoluciji 1244 SB OUN.

6. Regionalna Antikorupcijska inicijativa (Regional Anti-corruption Initiative -RAI)

Osnovana 2000. god. kao instrument za suprotstavljanje korupciji na regionalnom nivou derivirana iz Antikorupcijske inicijative Pakta za stabilnost u jugoistočnoj Evropi (Stability Pact Anti-corruption Initiative - SPAI). Ova inicijativa, još od osnivanja, u saradnji sa organizacijama građanskog društva, agencijama za bilateralnu pomoć i međunarodnim organizacijama, kombinuje njihove i svoje napore za borbu protiv korupcije u JIE. Inicijativa teži da da zamajac borbi protiv korupcije u JIE kroz unapređivanje postojećih aktivnosti na ovom polju u okvirima ovih prostora i bolju koordinaciju svih napora preko oslanjanja na politička obavezivanja na visokom nivou. RAI kroz multidisciplinarni pristup sopstvenim aktivnostima baziranim oko pet osnovnih stubova bez predrasuda u odnosu na postojeće međunarodne obaveze uključujući i one proizilazeće iz statusa sa EU:

1. Usvajanje i implementiranje međunarodnih antikorupcijskih instrumenata kao i primena regionalnih sporazuma,
2. Promovisanje dobrog upravljanja i pouzdane javne administracije,
3. Ojačavanje nacionalne legislative i promovisanje vladavine zakona,
4. Promociju transparentnosti i integriteta u poslovnim operacijama,
5. Promovisanje aktivnog civilnog društva i podizanje javne svesti.

Na osnovu opisanog i antikorupcijskih potreba zemalja članica RAI je definisao okvirne programske ciljeve koji se imaju ispuniti kroz Sekretarijat:

- Izvršenje i primena odluka, političkih smernica i strategija RAI
- Promovisanje i obezbeđenje tretiranja potreba i prioriteta pojedinačnih zemalja članica preko regionalnih programa
- Pomoć RAI zemljama u procesu usvajanja i primene međunarodnih standarda vezanih za borbu protiv korupcije
- Pojačanje regionalne saradnje u borbi protiv korupcije
- Učešćem u različitim antikorupcijskim inicijativama u skladu sa RAI – jevim strateškim obavezama, politikom i odlukama
- RAI je definisao i nastaviće preduzimati neophodne korake za postizanje određenih programskih zadataka:
 - Podrška procesu usvajanja i primene konvencije UN protiv korupcije zemalja članica
 - Razmena iskustava i dobre prakse u borbi protiv korupcije na visokom nivou u zemljama JIE
 - Podrška procesu razvoja i primene regionalnih i nacionalnih anti korupcijskih programa za podizanje javne svesti
 - Promociju javno – privatnih partnerstava u smanjenju uticaja korupcije unutar poslovnog okruženja
 - Procenama regionalnih anti korupcionih potreba i specifičnih zahteva
 - Ovi ciljevi i zadaci su pobrojani i implementirani u Radni plan RAI koji se ažurira i usvaja svake dve godine.

7. Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (*Secretariat of South East Europe Police Cooperation Convention-SEE PCC*)

Konvenciju o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi²² (u daljem tekstu Konvencija) potpisali su u Beču 05. 05. 2006. godine Ministri unutrašnjih poslova iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rumunije i Srbije. Ova Konvencija obezbeđuje zakonski okvir za prekograničnu saradnju u Jugoistočnoj Evropi u cilju smanjenja bezbednosnih pretnji u ovom i susednim regionima. Njenim odredbama uspostavljaju se temelji pograničnih sistema bezbednosti i policijska saradnja među ugovornim stranama.

Zaključkom Vlade Republike Srbije na sednici održanoj 28. 06. 2007. godine usvojen je nacrt Zakona o potvrđivanju Konvencije, a Predlog ovog Zakona upućen je zatim u skupštinsku proceduru. U Beču je 04. 07. i 05. 07. 2007. godine, održan sastanak predstavnika navedenih država Jugoistočne Evrope, koje su potpisnice Konvencije, radi razmatranja njene primene nakon ratifikacije. Tada su Austrijsko savezno ministarstvo unutrašnjih poslova i Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga (*Geneve Centre for the Democratic Control of Armed Force-DCAF*) prisutnima predstavili „Program za jačanje prekogranične saradnje u Jugoistočnoj Evropi“, u kome je naglašena neophodnost primene Konvencije, kako bi se državama potpisnicama Konvencije ukazalo na važnost sprovođenja njenih odredbi. Zbog toga su Austrijsko savezno ministarstvo unutrašnjih poslova i Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga pripremili i „Program za primenu Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi“. Ovaj Program je prihvaćen od strane svih država potpisnica.

Konvencija je ratifikovana Zakonom o potvrđivanju Konvencije, donetom na sednici Narodne skupštine Republike Srbije 23. 07. 2007. godine, koji je objavljen u Službenom glasniku Republike Srbije broj 70/07, u delu „Međunarodni ugovori“, od 25. 07. 2007. godine, a na snagu je stupila dana 02. 08. 2007. godine. Prema čl. 40. Konvencije, ona je u odnosu na Republiku Srbiju stupila na snagu 11. 12. 2007. godine. Ovaj pravni akt je prema svim državama potpisnicama stupio na snagu zaključno sa 11. 07. 2008. godine, sa izuzetkom Bugarske koja mu je pristupila u septembru 2008. godine.

Shodno odredbama Konvencije (čl. 33. stav 3) i u skladu sa „Programom za primenu Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi“, u okviru Ministarske konferencije „Salzburškog foruma“,²³ u Beču je 17. 07. 2008. godine održan tzv. Komitet ministara, odnosno Prvi sastanak ministara unutrašnjih poslova država potpisnica Konvencije, na kome je između ostalog postignuta saglasnost za osnivanje Sekretarijata Konvencije sa sedištem u Ljubljani, pri novoosnovanoj

22 Konvencija je bila u nacrtu 15. 10. 2005. godine, a njena finalna verzija izrađena je 31. 03. 2006. godine.

23 Obzirom da su države potpisnice Konvencije ujedno i države članice tzv. Grupe prijatelja Salzburškog foruma.

kancelariji međunarodne organizacije DCAF. Predviđeno je da funkcionisanje navedenog Sekretarijata finansijski obezbede Austrija, Švajcarska i Lihtenštajn, uz učešće država potpisnica Konvencije sa iznosom od 5.000 do 10.000 evra na godišnjem nivou. Dogovoreno je da personal Sekretarijata bude iz Slovenije i Austrije, a da za rad u Sekretarijatu države članice Konvencije detaširaju po jednog svog predstavnika.²⁴

Oblasti na koje se odnosi Konvencija u vezi sa policijskom saradnjom u pograničnim oblastima država njenih potpisnica su: angažovanje oficira za vezu, zaštita svedoka, hitna potraga, prekogranični nadzor, kontrolisana isporuka, prikrivene istrage radi rasvetljavanja i sprečavanja krivičnih dela, tehničke mere za omogućavanje prekogranične saradnje, zajednički istražni timovi, mešovite patrole i saradnja u zajedničkim centrima. Ovi centri, koji su nosioci saradnje policije i carine, predstavljaju prema strategiji Konvencije Osnovni oblik operativne policijske saradnje. Na Prvom sastanku 17. 07. 2008. godine u Beču, Komitet Ministara je odobrio uspostavljanje Zajedničkih centara, kao ključni prioritet u implementaciji Konvencije putem koga se obavlja stalna razmena podataka radi pospešivanja unutrašnje bezbednosti država potpisnica Konvencije i vrši se:

- usvajanje i proširenje prekogranične saradnje i razmene informacija
- koordiniranje zajedničke operacije duž zajedničkih državnih granica i u pograničnim regionima
- podržavanje i davanje saveta u vezi sa implementacijom readmisionih mera
- podržavanje i davanje saveta u vezi sa izručenjem osoba u skladu sa evropskim nalogom za hapšenje
- podržavanje i davanje saveta u vezi sa izručenjem osoba u skladu sa Dablinskim propisom²⁵
- razmenjivanje informacije kroz saradnju sa drugim Centrima za saradnju osnovanim između država članica Konvencije.

Konvencija predviđa u svom članu 30. mogućnosti ograničenja saradnje na sledeći način:

(1) Ukoliko ugovorna strana smatra da odobrenje za izvršenje zahteva ili bilo kakvog drugog vida saradnje može da ugrozi njenu bezbednost, druge bitne interese, ili nacionalno zakonodavstvo, ona obaveštava drugu ugovornu stranu da u

24 Republika Srbija ima svog predstavnika.

25 Propis (Dublin Regulation) usvojen je 2003. godine i očigledno predstavlja zamenu za Dablinsku konvenciju, koja je bila potpisana u Dublinu, Irska, 15. 06. 1990. godine, a na snagu stupila 01. 09. 1990. godine u odnosu na svojih prvih 12 država potpisnica (Belgija, Danska, Francuska, Nemačka, Grčka, Irska Italija, Luksemburg, Holandija, Portugal, Španija i Velika Britanija). Nakon ovoga, Dablinski propis potpisale su Austrija i Švedska (01. 10. 1997. godine), Finska (01. 01. 1998. godine) i Švajcarska (u kojoj je stupio na snagu 12. 12. 2008. godine). Ovaj Propis predviđa odgovornost države potpisnice u vezi sa davanjem azila licima, koja azil traže u toj državi. Kako bi se izbegli ulasci neželjenih osoba u Evropsku uniju, Dablinski propis je povezan sa EURODAC propisom, kojim je ustanovljena baza otisaka prstiju.

potpunosti ili delimično odbija saradnju, ili da pristaje na saradnju pod određenim uslovima. Ugovorne strane bez odlaganja pismeno obaveštavaju jedna drugu o osnovama za potpuno ili delimično odbijanje saradnje.

(2) Tehnička oprema i odgovarajuća tehnička dokumentacija koja je u okviru ove Konvencije data organima za sprovođenje zakona ne sme se davati trećim državama bez prethodnog pristanka službenih organa koji su je obezbedili.

8. Asocijacija šefova policije u Jugoistočnoj Evropi (SEE Police Chiefs' Association-SEPCA)

Oružani sukobi 90-ih u regionu Jugoistične Evrope i urušavanje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije praćeni su brojnim žrtvama. U tom periodu policijski službenici izvršavali su više vojne dužnosti nego svoje policijske obaveze. Prateće društveno-istorijske promene uslovile su restrukturiranje policijskih službi i njihovo prilagođavanje novim izazovima, koje su ove promene uzrokovale.

Početak SEPCA inicijative vezuje se za napore kanadske Vlade, izražene kroz saradnju Kanadske agencije za međunarodni razvoj i Kraljevske kanadske konjičke policije, u pružanju pomoći državama Jugoistočne Evrope da obrazuju Asocijaciju šefova policije tih država sa ciljem da unaprede međusobnu policijsku saradnju, razviju profesionalizam i omoguće reforme nacionalnih policijskih službi Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rumunije i Srbije.

SEPCA je formirana u Puli, u januaru 2002. godine. Njen Statut usvojen je u oktobru iste godine u Bukureštu. U isto vreme izabran je Izvršni odbor ove organizacije i njeno rukovodstvo. Prvi godišnji sastanak SEPCA održan je u junu 2003. godine, u Beogradu, gde se nalazila prva kancelarija Sekretarija ovog međunarodnog udruženja.

Posle potpisivanja novog Statuta SEPCA tokom 2007. godine, ova organizacija je zasnovala partnerstvo sa Švajcarskom agencijom za razvoj i koordinaciju (SDC) i Ženevskim centrom za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF) radi razvoja regionalne strategije u javnoj bezbednosti i realizovanju projekata za njenu primenu. Direktori nacionalnih policija država članica SEPCA usvojili su zajednički trogodišnji plan aktivnosti ovog udruženja, koji je podrazumevao i unapređivanje prekogranične policijske saradnje, što je prošle 2010. godine i došlo do izražaja kroz sprovođenje strateških inicijativa Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi i otvaranje Kancelarije Jedinice za međunarodnu saradnju organa krivičnog gonjenja u Beograd (*International Law Enforcement Cooperation Unit-ILECU*).

SEPCA promoviše demokratizaciju policijskih službi država članica radi povećavanja njihove efikasnosti i izgradnje partnerskih odnosa sa građanstvom i demokratskim institucijama i organizacijama. Njen primarni cilj je obezbeđivanje

postojanja regionalnog bezbednosnog okruženja i strateško koordiniranje policijske saradnje država članica, u čemu joj je jedan od primarnih partnera Evropska unija.

Vodeći principi u radu SEPCA su poštovanje, beskompromisna čestitost, nepokolebljivost, pouzdanost, poštovanje manjinskih prava, odgovornost, poštovanje različitih mogućnosti i pružanje podrške.

U ostvarivanju navedenih ciljeva, poštovanjem predmetnih principa, ključnu ulogu imaju fleksibilni stalni Sekretarijat SEPCA i njeni pododbori za: borbu protiv organizovanog kriminala, policiju u lokalnoj zajednici, obuke, pravna pitanja i projekte. Pored efikasne infrastrukture ovo udruženje pomažu i njeni sledeći partneri:

- kao donatori: Bugarsko ministarstvo unutrašnjih poslova, Kneževina Lihtenštajn, Švajcarska agencija za razvoj i saradnju, te Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga
- kao saradnici u razvoju institucija: Evropska komisija, Jedinica za strateška policijska pitanja (*SPMU*) pri Organizaciji za evropsku bezbednost i saradnju (*OSCE*), Švajcarska agencija za razvoj i saradnju, kao i Savet za regionalnu saradnju (*RCC*)
- kao saradnici na razvoju projekata: INTEPROL, EVROPOL, Regionalna inicijativa za migracije, azil i izbeglice (*MARRI*), Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (*PCC SEE*), Centar za saradnju u oblasti bezbednosti (*RACVIAC*), Regionalna inicijativa za borbu protiv korupcije (*RAI*), Proces saradnje u Jugoistočnoj Evropi (*SEECF*) i Centar za kontrolu malog i lakog naoružanja za Jugoistočnu i Istočnu Evropu (*SEESAC*).

Dokaz pragmatičnog značaja SEPCA ogleda se u sledećim aktuelnim projektima ove regionalne organizacije:

- Projekat „OCTN“ u okviru koga se, u periodu od 2005. do 2010. godine, sprovodila obuka istražitelja u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala;
- Projekat „Bled Process“, koji se odnosi na formiranje međunarodnog sistema za razmenu podataka u vezi sa ukradenim motornim vozilima, u kome bi korespondente predstavljali nadležni resorni organi i agencije iz privatnog sektora;
- Projekat formiranja savremenog SEPCA vebajta, preko koga bi države članice bile u toku sa policijskim aktivnostima u regionu Jugoistočne Evrope;
- Projekat širenja INTERPOL-ovog zaštićenog komunikacionog sistema „I-24/7“ van Nacionalnih centralnih biroa INTERPOL-ovih država članica²⁶ na granične prelaze članica SEPCA;
- Projekat „Community Policing“, čiji cilj je ojačavanje efikasnosti rada policije u lokalnoj zajednici;
- Projekat „Intelligence Led Policing“, kojim se prema standardima EVROPOL-a uspostavlja kriminalistička analitička jedinica;

26 Sve države članice SEPCA su ujedno i članice INTERPOL-a.

- Projekat „WPON“, koji se odnosi na formiranje Mreže ženskih policijskih službenika, radi unapređivanja njihove uloge u poslovima javne bezbednosti i obavljanu policijskih dužnosti u lokalnoj zajednici;
- Projekat „BESA“, koji SEPCA finansijski podržava kao INTERPOL-ov projekat, a koji se tiče borbe protiv organizovanog albanskog kriminala i
- Projekat „BCPA“, koji se odnosi na razmenu iskustava u borbi protiv kriminalnih aktivnosti koje ugrožavaju decu, a posebno podrazumeva obuke policijskih službenika radi pouzdanije zaštite dečjih prava i dece u javnom saobraćaju. Poseban fokus ovog projekta SEPCA usmeren je na zaštitu dece od porodičnog nasilja i pedofilije, te obezbeđivanje sigurne i brze telekomunikacije radi blagovremenog pružanja pomoći deci. Ovaj projekat, takođe, doprinosi razvoju strateške platforme SEPCA, kojom se postavljaju standardi funkcionisanja nacionalnih policijskih službi država članica u lokalnim zajednicama regiona Jugoistočne Evrope.

9. Zaključak

Regionalna saradnja u oblasti unutrašnjih poslova je tokom proteklih pet godina umnogome ojačana. Istovremeno, zajednička evropska opredeljenost država jugoistoka Evrope, umnogome, će doprineti da se ovaj region, koji je bio izložen brojnim sukobima tokom protekla dva veka stabilizuje i da se ubuduće uspešno pridruži Uniji, kao najvećem mirovnom projektu nastalom nakon okončanja Drugog svetskog rata. S tim u vezi posebno je bitno da dođe do dalje izgradnje poverenja između država regiona Jugoistočne Evrope, ali i da se postojeća mreža regionalnih inicijativa u oblasti bezbednosti osnaži tokom procesa evrointegracija svih država. Ovakva mreža regionalnih inicijativa u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa doprineće i činjenici da se uspostavi stabilna bezbednosna arhitektura Jugoistočne Evrope. Takođe je, u cilju prepoznavanja doprinosa, značajno priznati napore svih aktera na koordinaciji i harmonizaciji svih aktivnosti u oblastima na kojima se, u okviru ovog prostora, radi. Upravo u nekim od prikazanih organizacija ili grupa moguće je prepoznati preplitanja i vešta nadomešćenja ingerencija i nadležnosti u rešavanju radnih i tekućih problema u oblastima kojima se bave. Postojeće infrastrukturne osnove se ovim upošljavaju kroz najrazličitije projekte, grupe, inicijative i organizacije fokusiraju i koordiniraju u zajedničkim naporima u ostvarivanju zajedničkih zadataka i prevazilaženju predrasuda i razlika. Upravo u ovoj oblasti možemo razumeti značaj regionalnih organizacija za harmonizaciju i unapređenje, kako nacionalnih zakonodavstava, tako i ukupnog stanja u oblasti bezbednosti u našem regionu. Autori su, prikazom gore elaboriranih organizacija, vešto odabranih za ovu priliku, ukazali na pomenuti značaj, ali i na napore koje regionalne organizacije ulažu u raspetljavanje mnogostrukih gordijevih čvorova kreiranih na Balkanu devedestih godina dvadesetog veka. Pravac u kojem se krenulo je veoma kvalitetno trasiran i predstavlja značajne korake koje sve države regiona moraju načiniti radi ulaska u EU.

10. Literatura

- Balkan Child Police Academy, Internet,
http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet_BCPA.pdf, 29/01/2011
- BESA Project, Internet,
http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet_BESA.pdf, 29/01/2011
- Bled Process, Internet,
http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet__BLED.pdf, 29/01/2011
- CETS br. 189.
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheAvecSTE.asp?CM=1&CL=ENG>
- CETS br. 201.
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheAvecSTE.asp?CM=1&CL=ENG>
- Community Policing, Internet,
http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet_COMPOL.pdf, 29/01/2011
- Cybercrime Legislation - Country profiles
http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/cybercrime/Documents/CountryProfiles/default_en.asp 27/01/2011.
- Đukanović, D., Ivanović Z., & Uljanov, S., „Forms of International Police Co-operation in the Terms of Transition in the Western Balkans“, in: Monika Milošević (ed.), Serbian Law in Transition: Changes and Challenges, Institute of Comparative Law, Belgrade, 2009, pp. 315-336.
- Lopandić, D., Kronja, J., Regionalne inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2010.
- Lopandić, D., Regionalne inicijative u Jugoistočnoj Evropi, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2001.
- Lopandić, D. i Žarin, I., „Transformacija okvira regionale saradnje na Zapadnom Balkanu“, u: Draga Đukanović (prir.), Savremeni međunarodni izazovi: globalna i regionalna perspektiva, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2008.
- Đukanović, D., Transformacija pakta za stabilnost u Jugoistočnoj Evropi: novi podsticaji regionalnoj saradnji, u: D. Đukanović (prir.), Međudržavni forumi za saradnju u Evropi: uporedni modeli, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2007.
- Dejtonski sporazum, IP „Naša Borba“, Fininvest, Beograd, Novi Sad, 1996.
- I-24/7 Main Checking Point Connection, Internet,
http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet_I-24-7.pdf, 29/01/2011
- Intelligence Led Policing, Internet,
http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet_ILP.pdf, 29/01/2011
- Minić, J. i Kronja, J., Regionalna saradnja za razvoj i evropsku integraciju, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, Albanski institut za međunarodne studije, Tirana, Centar za institucionalni razvoj, Skoplje, Evropski pokret u Crnoj Gori,

- Podgorica, Helsinški komitet za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, Institut za međunarodne odnose, Zagreb, Kosovski institut za politička istraživanja i razvoj, Priština, 2007.
- „Justice and Home Affairs“, Regional Cooperation Council, Internet, http://rcc.int/index.php?action=page&id=7&link_id=14, 15/01/2011.
- <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=185&CL=ENG> 24/01/2011.
- <http://www.jp.coe.int/CEAD/JP/default.asp?TransID=204&SA=1&SE=0#TopOfList> dostupan 26.01.2011.god,
- „Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi“, Službeni glasnik RS, br. 70/70, Beograd, 25. jul 2007, u delu „Međunarodni ugovori“.
- Organized Crime Training Network (OCTN), Internet, <https://www.octn.info/>, 29/01/2011
- Police Cooperation Convention for Southeast Europe, Internet, <http://www.pcc-seesecretariat.si/>, 29/01/2011
- SEPCA Communications and WEB Project, Internet, http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet_WEBCOM.pdf, 29/01/2011
- Uljanov, S., Ivanović, Z., „Međunarodne policijske organizacije“, u: Jovan Ćirić (ur), Strani pravni život, br. 2/2010, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2010, str. 65-84.
- Southeast Europe Police Chiefs Associations (SEPCA), Internet, <http://www.sepca-see.eu/>, 29/01/2011
- Women Police Officers Network (WPON), Internet, <http://www.seesac.org/activities/regional-gender-action/1/>, 29/01/2011
- Women Police Officers Network (WPON), Internet, http://www.sepca-see.eu/images/stories/FactSheet_WPON.pdf, 29/01/2011
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima deteta, „Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori“, br. 15/90.
- Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji, „Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 22/02.

Dr Dragan Đukanović,
The Institute for International Politics and Economics
Mr Sergej Uljanov,
NCB INTEROPOL - Belgrade, MUP RS
Mr Zvonimir Ivanović,
The Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

*NETWORK OF REGIONAL INITIATIVES IN SECURITY FIELD IN THE
SOUTH-EASTERN EUROPE: A COMPARATIVE ANALYSIS*

The numerous up-to-dated ranges of multilateral ways of police and judicial cooperation in Southeast Europe are analyzed by the authors in the article. Regarding this the ranges indicate to genesis, structure and achievement of South East European Cooperation Initiative (SECI) Centre and the South East European Prosecutors Advisory Group (SEEPAG); PROSECO; CyberSEE, Regional Anti Corruption Initiative (RAI); SEE PCC and SEE Police Chiefs Association (SEPCA) Joint European determining of the states in Southeast Europe, according to the authors, will significantly contribute to stabilization of the region, exposed to the large number of conflicts during the last two centuries, and to attach it onward successfully to European Union, as the biggest peace-keeping project created after the Second World War ending up. In this regard the authors especially stress out the necessity of further trust building among the states in Southeast Europe, just as strengthening of actual network of the regional initiatives in the matter of security during the process of euro integration of all of the states.

Key words: *Southeast Europe, Western Balkans, internal affairs, security, regional integrations, trust building.*